

Esquelets búlgars amb possibles mesures antivampirs a Bulgària

El passat 5 de juny es va descobrir a la necròpolis del monestir de Sant Nicolau miraculós a Созопол/Sozopol, població de la costa búlgara del Mar Negre, un esquelet subjectat a terra a través del pit amb una peça de ferro i, segons algunes fonts, també amb les dents picades. Corresponia a un home d'una alçada de metre setanta-cinc o metre vuitanta que havia viscut el segle XIV.

La notícia va donar la volta el món ràpidament alimentada per l'interès dels búlgars i per la febre de la resta del món amb el tema dels vampirs. D'aquesta manera durant deu dies les notícies de Bulgària sobre el tema es difonien a la premsa internacional¹.

No són nous aquests tipus de descobriments arqueològics que s'han

L'esquelet protagonista de les presumptes mesures antivampirs abans de ser traslladat. Fotografia : Standard News Agency.

Portada: dibuix de David Digbeau basat en l'esquelet trobat a Sozopol (Bulgària).

realitzat a diferents indrets² i que semblen apuntar cap a una evidència física de l'existència d'un temor real a què alguns morts tornessin del més enllà per perjudicar els vius. A Bulgària, la creença en els vampirs està documentada, almenys des del segle XVI (Arduany 2011).

Bojidar Dimitrov, director del Museu Nacional d'Història de Bulgària (Националният исторически музей), també va confirmar aquestes idees pel que fa aquest país balcànic quan va indicar que en els darrers anys s'havien trobat més de 100 persones enterrades amb els seus cossos travessats amb estris diversos, de metall o fusta. Tot i així no hi ha realment cap seguretat que aquest cos en concret fos realment mutilat després de mort per temor al seu retorn i que no fos per algun altre motiu que difícilment podrem arribar a conèixer.

Una de les peces claus de tot el circ mediàtic, que tan poc afavoreix la ciència, ha estat el propi Dimitrov. L'investigador ha trobat els seus minuts de glòria gràcies a la notícia, amb entrevistes per als mitjans de comunicació búlgars i per a les agències internacionals. De l'interès

Espectació mediàtica en el Museu Nacional d'Història a Sofia.
Fotografia: thehistoryblog.com

amb el qual s'ha pres en la qüestió no n'hi ha cap dubte, perquè en menys d'una setmana les despulles van ser processades, enviades a Sofia i exhibides al Museu Nacional.

L'esquelet en qüestió va ser trobat darrere d'una església medieval per l'arqueòleg Dimitar Nedev, en un lloc reservat especialment per enterrar a persones importants i d'alt rang social, com ara alcaldes, recaptadors d'impostos, consellers municipals o sacerdots. Per a Dimitrov també podria tractar-se de Кривич/Krivich, (el corb en búlgar), un pirata marítim que actuava llavors en aquella regió.

Prop del primer esquelet es va trobar una segona tomba amb un cadàver també travessat per un ferro, del qual se sospita que, per la constitució dels ossos i la proximitat a la primera tomba –tan sols 50 centímetres–, podria ser la seva muller, encara que hi ha certa confusió en aquest punt segons les informacions contradictòries que les notícies d'agència han escampat. Els ossos d'aquest segon cadàver, en molt mal estat, s'han quedat a Sozopol. Ara bé, curiosament, segons Dimitrov, entre els més de 100 esquelets que hem citat abans, no hi havia cap dona. Un dels comentaris que va dir a la premsa va ser que els seus avantpassats «no tenien por de les bruixes».

La popularitat del moment dugué l'arqueòleg Nikolai Ovcharov a ser entrevistat a l'emissora BNR. L'interès de la seva intervenció es justificava perquè el seu grup de recerca havia localitzat el cap de setmana anterior un cadàver que havia estat enterrat amb una bosseta amb 30 monedes de plata. Segons l'investigador, li havien de servir per a pagar-se el transport al més enllà. Segons Ovcharov, tenia també les extremitats lligades, presumptament perquè no escapés de la tomba. El descobriment havia tingut lloc en una església a Велико Търново/Veliko Tarnovo, al nord del país.

L'any 2004 es van trobar a Дебелт/Debelt, no gaire lluny de Sozopol sis potencials vampirs del segle IV o V que havien estat enterrats de forma excepcionalment profunda i clavats pels seus respectius cranis, braços i cames, segons el seu descobridor, l'arqueòleg Petar Balabanov.

L'any 2007 es van descobrir unes restes atribuïdes en aquell moment al comandant militar Ivanko, que va assassinar el tsar búlgar Ivan Assen I l'any 1196. Les restes mostraven que se li havia tallat el cap i els peus, cosa que va ser interpretada com una manera d'intentar evitar el seu retorn (Cercle V 2007).

Detall de la part superior de l'esquelet, calavera i zona del cor, on es va trobar clavada la vara de ferro.

Fotografia: Museu Nacional d'Història de Bulgària.

Creences vives

Les notícies i declaracions recollides per les agències de notícies han permès recollir algun detall sobre possibles creences actuals. Segons va declarar Dimitrov, la troballa no era més que un «testimoni d'una pràctica tradicional a Bulgària». I va afegir que “un dels empleats no parava de senyar-se mentre netejava els ossos».

El professor d'etnologia Ratchko Popov afegia per la seva banda que els rituals per impedir que les persones es convertissin en vampirs després de la seva mort es troben a tot arreu de Bulgària, encara avui en dia. A Popov el coneixen el seus col·legues precisament com «el vampiròleg», pels estudis que realitza.

Segons el professor, el vampir és imaginat com un ésser més aviat monstruós, lleig o borni, amb gepa o coix; o bé, massa vell que s'alimenta amb sang de bestiar, però que també pot atacar els éssers humans. Com el vampir tem l'aigua, pobles sencers de la regió de Strandja (Strandzha/ Странджа), s'haurien mudat a l'altre costat d'un riu per fugir.

Una nota de premsa d'AFP recollia les paraules de Zara Dimitrova, una mestra jubilada del poble de Ново село/Novo Selo, al nord-oest

que va declarar que «després de la mort del meu marit, fa quatre anys, la meva germana va fer alguna cosa contra el vampirisme a la tomba -punxant amb un fus de fusta el sol, i salmodiant perquè l'esperit no es convertís en un vampir». Dimitrova va afegir "Recordo que també vam haver de guardar silenci de camí a casa per evitar que no ens seguís".

Igualment, Valia Ivanova, una intèrpret de Sofia apuntava que «la meva tia va lligar els peus del meu oncle mort amb els cordons de les sabates per impedir que tornés com a vampir» (Sergueva 2012).

Rituals similars haurien estat recollits en estudis de camp recents per l'etnòloga Sashka Bizeranova, que hauria trobat similituds entre els costums funeraris per prevenir els vampirs en poblacions del nord-oest de Bulgària, al nord-est de Sèrbia i al sud de Romania.

Entre aquests es troben el fet de clavar la tomba amb un fus o amb una branca d'espí per travessar, simbòlicament, el vampir potencial; clavar claus en el marxapeus de les cases, cremar focs; i, plantar alls perquè espanta els vampirs.

Francesc Casanova Josep Fígols

Notes

¹ L'alcalde, Panaiot Reizi declarava la seva esperança que la notícia aportés més turisme, mentre que el «bistec del vampir» i el «còctel del vampir» entraven en els menús de bars i restaurants de la població costanera.

² Veure per exemple <http://www.cercle-v.org/noticies/noticies_arqueo.htm>.

Referències

- Jordi Ardanuy (2011). "El vampir a Bulgària". *L'Upir*, 30: 78-90. <<http://www.cercle-v.org/Upir/u30-1.htm>>.
- Cercle V (2007). «Intenten robar un esquelet mutilat potser contra el vampirisme». *L'Upir*, 11: 28
- Vessela Sergueva (2012). «'Vampire' rites still have bite in Bulgaria». *Agency France Press* (14 de juny).